

Drs. A. Boers

PR No. 17-89

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE
SNIJBLOEMENTEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND
OVER 1989**

Maart 1991

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE SNIJBLOEMENTEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1989

Boers, A.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1991

Periodieke Rapportage 17-89

ISSN 0921-4216

29 p., 7 tab., 15 bijl.

Deze publikatie geeft informatie over rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 47.000,-, dat is 6% van de kosten (in 1988 een winst van 2%).

Oorzaken van de lagere resultaten zijn 7% hogere kosten en bijna 2% lagere opbrengsten voor het gemiddelde bedrijf; daarbij is de gemiddelde bedrijfsgrootte met 2% toegenomen. Vooral afschrijvingen, rente en arbeid zijn verantwoordelijk voor de kostenstijging.

Het totaal gezinsinkomen bedroeg f 84.000,- per ondernemer (in 1988 f 115.600,-). Na aftrek van belastingen bleef er f 58.000,- over als besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf. Na gezinsuitgaven resteerde er nagenoeg niets om het eigen vermogen mee te versterken. De besparing bedroeg slechts f 200,- per ondernemer (besparing in 1988: 40.000).

Opvallend is het hoge investeringsniveau per bedrijf dat evenals in 1988, met 180.000 gulden bijna anderhalf keer zo groot is als de afschrijvingen. De financieringswijze van de investeringen is in 1989 door de lagere bedrijfsuitkomsten heel anders dan in 1988: aan nieuwe leningen is voor circa 30.000 gulden meer dan in 1988 opgenomen, terwijl uit eigen middelen (afschrijving en besparing) circa 48.000 gulden minder beschikbaar kwam.

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totale vermogen) bedraagt in 1989 - evenals in 1988 - 56%.

In het rapport zijn de bedrijven gegroepeerd naar geografische ligging (Zuidhollands Glasdistrict en Overig Nederland).

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Snijbloementeel onder glas in Nederland

---

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek	6
1.4 Omzetbelasting	7
1.5 Leeswijzer	7
2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1987 TOT EN MET 1989	8
Tabellen	
2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1987, 1988 en 1989	8
2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1987, 1988 en 1989	8
2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in gulden per vierkante meter glas	9
3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN BESPARING, HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN EN DE BALANSEN IN 1987 TOT EN MET 1989	10
Tabellen	
3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf	10
3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	10
3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf	11
3.4 Balansen per 31 december per bedrijf	11
BIJLAGEN	13
1. Grondgebruik over 1989	14
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1989	15
3. Bedrijfsresultaten over 1989	16
4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten	17
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1989	18
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer	19

INHOUD (1e vervolg)

	Blz.
7. Spreiding van de besparing	20
8. Herkomst van de middelen	21
9. Besteding van de middelen	22
10. Spreiding van de bruto-investeringen	23
11. Balans per 31 december 1989	24
12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december en de vermogensvergelijking	25
13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen per 31 december 1989	26
14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldin- ventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1989	27
15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	28

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. bloembollenteelt;
8. boomkwekerij.

Van de onder 1 t/m 7 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het respectievelijke boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht". De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De cijfers over de rentabiliteit en de financiering zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld van steekproefbedrijven.

De steekproef ten behoeve van dit onderzoek is met ingang van het boekjaar 1988 vernieuwd en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1986. Als gevolg van de steekproefvernieuwing in 1988, kan een vergelijking met cijfers van de voorafgaande jaren - op onderdelen - verschillen. Op basis van de Landbouwtelling 1989 is voornoemde steekproef bijgesteld.

De populatie - waaruit de steekproef voor de snijbloemeteelt onder glas is samengesteld - heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;

- b. met een bedrijfsomvang van 16 nge 1) en meer;
- c. waarvan 66 2/3% van de nge 1) betrekking heeft op snijbloemen onder glas.

Aan deze criteria voldeden - volgens de Landbouwtelling 1989 - 3.855 bedrijven. Om de verhouding tussen het aantal steekproefbedrijven en de betrouwbaarheid van de uitkomsten te begunstigen zijn de bedrijven van de populatie - dat is het totaal van de bedrijven waarvoor de steekproef representatief is - bemonsterd met verschillende steekproefpercentages 2).

- a. 2,0% voor bedrijven met 16-100 nge in het Zuidhollands Glasdistrict;
- b. 3,0% voor bedrijven met 100-180 nge in het Zuidhollands Glasdistrict;
- c. 4,6% voor bedrijven met 180 nge en meer in het Zuidhollands Glasdistrict;
- d. 1,7% voor bedrijven met 16-100 nge in overig Nederland;
- e. 2,9% voor bedrijven met 100-180 nge in overig Nederland;
- f. 9,0% voor bedrijven met 180 nge en meer in overig Nederland.

In het boekjaar 1989 konden 100 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze steekproefbedrijven vertegenwoordigen een populatie van 3.368 bedrijven met een glasoppervlakte van 3.316 ha. De landelijke oppervlakte met snijbloemen onder glas bedroeg in 1989 circa 3.822 ha. Met dit onderzoek wordt hiervan 87% gerepresenteerd.

1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek

Voor alle bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld. Dit betekent dat:

- de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd op CAO-basis inclusief het werkgeversaandeel in de sociale lasten.

De gecalculeerde arbeidskosten bedroegen per uur voor ondernemers f 30,80, voor mannelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder, afhankelijk van functiejaren f 26,40 - f 29,00, voor vrouwelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder f 20,20, voor jeugdigen een evenredig lager bedrag;

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in nge (Nederlandse Grootte Eenheid). 1 nge is gelijk aan 1.000 bss. Onder bruto-standaard-saldi (bss) wordt verstaan de normatieve opbrengsten van een produkt minus de direct variabele kosten.
  - 2) De populatie waarop deze steekproef oorspronkelijk is gebaseerd, is beschreven in "Mededeling no. 405".

- over het geïnvesteerde vermogen een rente is gecalculeerd van 7,0% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarvoor 2,5% is berekend;
- de afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten;
- de insteekkosten van vaste plantopstanden onder de kosten zijn opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening "aanwas vaste plantopstanden". In de produktieve periode van de vaste plantopstanden wordt jaarlijks een afschrijving berekend;
- de waarde van de grond normatief is vastgesteld op basis van een actuele waarde die afhankelijk van het gebied en de kavelsbreedte, varieert van f 35.000,- tot f 335.000,- per ha;
- de slijtende duurzame produktiemiddelen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde;
- de woonhuizen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van herbouwwaarde.

In de bedrijfseconomische boekhoudingen is geen rekening gehouden met:

- de vergoeding voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het netto-bedrijfsresultaat. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst;
- de nog te betalen persoonlijke belastingen en premieheffing.

1.4 Omzetbelasting

88% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de slijtende duurzame produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. Uitgebreidere gegevens met betrekking tot de bedrijfsuitkomsten zijn in hoofdstuk 3 vermeld. De gegevens hebben in beide hoofdstukken betrekking op het gemiddeld snijbloemenbedrijf in Nederland in de periode 1987 tot en met 1989.

In de bijlagen 1 tot en met 15 zijn de bedrijfsuitkomsten meer gedetailleerd opgenomen. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het boekjaar 1989. De bedrijven zijn in voornoemde bijlagen onderscheiden naar geografische ligging.

2. Kerncijfers over de bedrijfsuitkomsten in 1987 tot en met 1989

Tabel 2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1987, 1988 en 1989

Kengetallen	1987	1988	1989
Netto-bedrijfsresultaat per bedrijf als percentage van de kosten	0	2	-6
Percentage winstgevende bedrijven	40	44	33
Percentage ondernemers met positieve besparing	72	68	39
Eigen vermogen per bedrijf als percentage van het totaal vermogen (solvabiliteit)	61	56	56
Liquiditeit op korte termijn per bedrijf als percentage van de kosten	25	19	21

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1987, 1988 en 1989 (x 1000 gulden)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven van de populatie	3268	3289	3368
Aantal ondernemers per bedrijf	1,36	1,38	1,39
Oppervlakte glas per bedrijf in are	89	96	98
Bedrijfsresultaat per bedrijf			
Opbrengsten	623,4	698,9	687,3
Kosten	624,7	687,9	734,1
Netto-bedrijfsresultaat	-1,3	11,0	-46,8
Inkomen en besparing per ondernemer			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	67,0	79,1	39,9
Totaal gezinsinkomen	107,4	115,8	83,9
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	89,3	96,2	57,6
Gezinsbestedingen	53,8	56,1	57,4
Besparingen	35,5	40,1	0,2
Herkomst middelen per bedrijf			
Totaal eigen middelen	143,9	168,9	121,6
Totaal van vreemde middelen	17,5	101,2	139,3
Totaal beschikbare middelen	161,4	270,1	260,9
Besteding middelen per bedrijf			
Aflossing leningen o/g	53,3	59,4	52,9
Bruto-investeringen	64,5	162,1	179,8
Mutaties in liquiditeiten	9,9	18,9	10,6
Overige bestedingen	13,7	9,7	17,6
Totale besteding van middelen	161,4	270,1	260,9
Het vermogen per bedrijf per 31 december			
Eigen vermogen	766,4	807,2	856,7
Vreemd vermogen	487,6	625,2	684,9
Totaal vermogen	1254,0	1432,4	1541,6

Tabel 2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in guldens per vierkante meter glas

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	102	103	100
Oppervlakte glas in m2 per bedrijf	8880	9600	9800
Arbeidsbezetting in uren per m2	0,95	0,96	0,98
Gemiddeld verbruik van brandstoffen in m3 gas per m2	38	36	38
Bruto-investeringen per m2 in guldens	9,50	19,00	18,30
Kosten			
Arbeid	21,60	22,20	23,50
Rente	5,60	5,40	6,40
Afschrijvingen	11,80	12,20	12,70
Gas en stookolie	7,60	7,70	7,80
Electra	1,10	1,10	1,10
Overige kosten	22,70	23,10	23,40
Totale kosten	70,40	71,70	74,90
Opbrengsten			
Snijbloemen	63,80	66,90	64,30
Overige tuinbouwprodukten	2,50	1,70	2,10
Overige opbrengsten	3,90	4,20	3,70
Totale opbrengsten	70,20	72,80	70,10
Netto-bedrijfsresultaat	-0,20	1,10	-4,80
Idem in procenten van de kosten	-0	2	-6

3. De bedrijfsresultaten, inkomen, besteding en besparing, herkomst en besteding van middelen en de balansen in 1987 tot en met 1989

Tabel 3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf (x 1000 gld)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	102	103	100
Oppervlakte glas in m ²	8880	9600	9800
Arbeidsbezetting in mensjaren	4,80	5,26	5,48
Brandstoffenverbruik (x miljoen Kcal)	2543	2612	2885
Idem (x miljard joules)	10648	10938	12078
Geïnvesteed vermogen per 1 januari (x f 1000)	837	972	1053
	x 1000 gld x 1000 gld x 1000 gld		
Kosten			
Arbeid	192,0	213,0	229,9
Rente	49,5	51,4	63,1
Afschrijvingen	104,4	117,3	124,4
Gas en stookolie	67,8	74,1	76,8
Electra	9,9	10,1	10,6
Overige kosten	<u>201,1</u>	<u>222,0</u>	<u>229,3</u>
Totale kosten	624,7	687,9	734,1
Opbrengsten			
Snijbloemen	565,9	642,1	630,5
Overige tuinbouwprodukten	22,5	16,9	20,1
Overige opbrengsten	<u>35,0</u>	<u>39,9</u>	<u>36,7</u>
Totale opbrengsten	623,4	698,9	687,3
Netto-bedrijfsresultaat	-1,3	11,0	-46,8
Idem in procenten van de kosten	0	2	-6

Tabel 3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer (x 1000 gld)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	102	103	100
Aantal ondernemers	142	153	157
Netto-bedrijfsresultaat	-1,0	8,0	-33,6
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	67,0	79,1	39,9
Ondernemersinkomen	81,8	91,8	56,6
Gezinsinkomen uit het bedrijf	94,6	104,9	70,4
Totaal gezinsinkomen	107,4	115,8	83,9
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	89,3	96,2	57,6
Totaal van gezinsbestedingen	<u>53,8</u>	<u>56,1</u>	<u>57,4</u>
Besparingen	35,5	40,1	0,2

Tabel 3.3 *Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf (x 1000 gld)*

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	102	103	100
Herkomst			
Afschrijvingen	104,4	117,3	124,4
Besparingen	48,2	55,2	0,3
Totaal van afschrijvingen en besparingen	152,6	172,5	124,7
Overige mutaties in het eigen vermogen	-8,7	-3,6	-3,1
Totaal van eigen middelen	143,9	168,9	121,6
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	22,4	96,0	124,6
Overige mutaties in het vreemde vermogen	-4,9	5,2	14,7
Totaal van beschikbare middelen	161,4	270,1	260,9
Besteding			
Aflossingen op leningen o/g	53,3	59,4	52,9
Bruto-investeringen	84,5	182,1	179,8
Mutaties in veldinventaris, materialen en vooruitbetaalde kosten	1,9	4,8	5,0
Netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf	11,8	4,9	12,6
Mutaties in liquiditeiten	9,9	18,9	10,6
Totaal besteding van middelen	161,4	270,1	260,9

Tabel 3.4 *Balansen per 31 december per bedrijf (x 1000 gld)*

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	102	103	100
Activa			
Duurzame produktiemiddelen	758,1	979,4	1038,6
Voorraad materialen en veldinventaris	56,1	62,3	68,2
Liquiditeiten	166,2	153,8	178,7
Overige bezittingen	273,6	236,9	256,1
Totaal activa	1254,0	1432,4	1541,6
Passiva			
Vreemd vermogen op lange termijn	418,8	538,3	589,1
Vreemd vermogen op korte termijn	68,8	86,9	95,8
Totaal vreemd vermogen	487,6	625,2	684,9
Eigen vermogen	766,4	807,2	856,7
Totaal passiva	1254,0	1432,4	1541,6
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen	61	56	56

Bijlagen 1 tot en met 15

Bijlage 1 Grondgebruik over 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Aantal bedrijven in %	100	48	52
Aantal sbe	537	590	488
Staannd glas	m2	m2	m2
Rozen	3110	2600	3580
Anjers	1140	1420	880
Chrysanthen	7810	11780	4110
Freesia's	1490	1270	1700
Gerbera's	640	1060	250
Anthuriums	170	360	0
Bolbloemen	1520	1290	1730
Overige bloemisterij produkten	2110	2310	1920
Overige produkten	123	21	211
Totaal van produkten	18113	22111	14381
Oppervlakte staannd glas met buisverwarming	are 96	are 110	are 82
met heteluchtverwarming	2	4	1
Totaal	98	114	83
Opengrondstuinbouw			
Bloemen	8	1	14
Overige produkten	8	0	15
Brakland	11	13	10
Totaal tuinbouw	125	128	122
Akkerbouw en grasland	42	50	35
Verhuurd aan derden	11	1	20
Erf, blijvende paden, enz	43	43	43
Totaal kadastrale opp. waarvan eigendom	221 202	222 216	220 189

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1989 (gemidd. per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Aantal ondernemers per bedrijf	1,39	1,42	1,36
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	41	40	42
Arbeidsbezetting in mensjaren:			
arbeid v/d ondernemer	1,90	1,89	1,92
arbeid v/d echtgenotes	35	28	42
arbeid v/d overige gezinsleden	20	22	19
arbeid van vast personeel	2,12	2,16	2,07
arbeid van los personeel	91	89	91
Totale arbeidsbezetting	5.48	5.44	5.51
Energieverbruik:			
gas m3 x 1000	375,6	449,1	307,0
zware olie kg x 1000	2,9	1,5	4,2
petroleum lt x 1000	1	1	1
ov. olie lt x 1000	1,6	1	3,0
kolen kg x 1000	3	0	6
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	2885	3412	2393
Idem in joules x 1.000.000.000	12078	14284	10018
Electriciteit (x 1000 KWH)	65,9	77,7	54,8

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Omzet in %	100	54	46
Geinvesteerd vermogen per begin van het boekjaar	1053000	1192000	924000
KOSTEN			
Afschr. duurzame prod.mid.	98470	107740	89820
Afschr. vaste plantopstand	25900	28800	23200
Huur en pacht	1790	900	2610
Rente	63100	69260	57340
Onderhoud	16350	17710	15090
Electriciteit	10640	13010	8430
Gas	74890	89130	61590
Overige energiekosten	1940	730	3070
Meststoffen	7810	8080	7570
Zaad-plant- en pootgoed	86700	100900	73440
Gewasbeschermingsmiddelen	12370	14260	10600
Overige materialen	8130	8090	8160
Werk door derden	8660	10680	6770
Afleveringskosten	59640	66460	53270
Autokosten 1)	4680	5120	4260
Arbeid ondernemers	102280	101290	103200
Arbeid echtgenotes	12400	9920	14710
Arbeid ov.gezinsleden	6810	7740	5940
Arbeid personeel	108410	117410	100010
Overige kosten	23290	25700	21080
TOTAAL	734260	802930	670160
Minus subsidie loon	170	120	220
TOTALE KOSTEN	734090	802810	669940
OPBRENGSTEN			
Groenten	1390	270	2440
Snijbloemen	630490	701380	564300
Pot- en perkplanten	13920	17680	10400
Bloembollen	2160	60	4140
Overige tuinbouwprod.	2650	4290	1120
Mutatie veldinventaris	2260	1060	3370
Akkerbouw en veeteelt	1790	3100	560
Overige opbrengsten	3550	4420	2740
Aanwas vaste plantopstand	26330	36300	17020
Aanwas boomkwekerij	530	0	1030
Aanwas bloembollenkraam	2240	3050	1500
TOTALE OPBRENGSTEN	687310	771610	608620
NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT	-46780	-31200	-61320
In % van de kosten	-6	-4	-9
In % van het geinv.verm.	-4	-3	-7
Arbeidsopbr. per mensjaar	33440	37720	29490

1) Excl. afschrijving en rente.

Bijlage 4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
40 en meer	9	-	11
40 - 30	7	10	11
30 - 20	24	15	34
20 - 10	17	17	17
10 - 0	10	11	9
Totaal verliesgevend	67	53	82
Positief			
0 - 10	18	28	9
10 - 20	9	12	5
20 en meer	6	7	4
Totaal winstgevend	33	47	18
	100	100	100
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)	-12	-6	-18
Standaardfout	2,0	2,8	2,6

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1989
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Aantal ondernemers	157	71	86
Netto-bedrijfsresultaat	-33640	-21950	-45040
Handenarbeid v.d. ondernemer	73560	71260	75800
Arbeidsopbrengst v.d. ondernemer	39920	49310	30760
Berekende rente +	45380	48720	42120
Ontvangen rente +	390	400	380
Betaalde rente -	28290	29590	27010
Financ. kosten -	1510	1520	1500
Saldo	15970	18010	13990
Rentesubsidie	650	590	710
Overig inkomen	80	160	0
Ondernemersinkomen	56610	68060	45460
Handenarbeid echtgenote	8920	6980	10810
Handenarb. overige gezinsl.	4900	5440	4360
Tot. handenarb. gezinsleden	13820	12420	15170
Gezinsinkomen uit bedrijf	70430	80480	60630
Inkomen buiten het bedrijf	13490	13640	13360
Totaal gezinsinkomen	83920	94120	73990
Af: Ontv./bet. WIR-premie	-2830	-2870	-2780
Persoonlijke belastingen	19290	26250	12510
Premies voor volksverzek.	9810	9900	9730
Totaal van belast. en premies	26270	33280	19460
Besteedb. ink. gezin en bedr	57650	60840	54530
Af: Premie vrijw. verzekering	4960	5450	4470
Betaald loon gezinsleden	2440	3150	1750
Overige gezinsbestedingen	50010	53150	46960
Totaal van gezinsbestedingen	57410	61750	53180
Besparing incl. WIR-premie	240	-900	1350
Besparing excl. WIR-premie	-2590	-3780	-1430
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	8070	8170	7980
Huren buiten bedrijf	310	140	480
Rente buiten bedrijf	5760	6710	4840
Uitkering volksverzekeringen	3170	3270	3070
Inkomen uit arbeid	2130	1370	2870
Overige baten	460	830	90
Totaal positief	19900	20490	19330
Negatief			
Afschrijving woning(en)	2740	2780	2690
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	1910	2140	1680
Rente prive-leningen	1700	1860	1550
Overige lasten	60	80	50
Totaal negatief	6410	6860	5970
Inkomen buiten bedrijf	13490	13630	13360

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Aantal ondernemers	157	71	86
Arbeidsopbrengst van de ondernemer			
	%	%	%
- f 30.000,- en meer	10	8	13
- f 30.000,- - -f 15.000,-	7	8	6
- f 15.000,- - f 0,-	15	11	19
f 0,- - f 15.000,-	10	7	13
f 15.000,- - f 30.000,-	11	8	14
f 30.000,- - f 45.000,-	8	9	6
f 45.000,- - f 60.000,-	5	-	9
f 60.000,- - f 90.000,-	10	14	5
f 90.000,- - f 120.000,-	9	17	3
f 120.000,- - f 180.000,-	10	14	6
f 180.000,- en meer	5	4	6
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Ondernemersinkomen van de ondernemer			
	%	%	%
- f 30.000,- en meer	10	9	13
- f 30.000,- - -f 15.000,-	4	2	5
- f 15.000,- - f 0,-	13	8	17
f 0,- - f 15.000,-	8	10	6
f 15.000,- - f 30.000,-	11	9	13
f 30.000,- - f 45.000,-	11	9	14
f 45.000,- - f 60.000,-	6	4	7
f 60.000,- - f 90.000,-	4	4	3
f 90.000,- - f 120.000,-	13	20	5
f 120.000,- - f 180.000,-	7	9	6
f 180.000,- en meer	13	16	11
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Totaal gezinsinkomen van de ondernemer			
	%	%	%
- f 30.000,- en meer	7	9	4
- f 30.000,- - -f 15.000,-	5	2	8
- f 15.000,- - f 0,-	1	3	-
f 0,- - f 15.000,-	9	5	13
f 15.000,- - f 30.000,-	12	11	14
f 30.000,- - f 45.000,-	10	7	13
f 45.000,- - f 60.000,-	10	4	15
f 60.000,- - f 90.000,-	8	10	7
f 90.000,- - f 120.000,-	7	8	6
f 120.000,- - f 180.000,-	14	24	4
f 180.000,- en meer	17	17	16
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Bijlage 7 Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Aantal ondernemers	157	71	86
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 60.000,- en meer	17	22	11
f 60.000,- - f 30.000,-	18	14	22
f 30.000,- - f 15.000,-	9	8	10
f 15.000,- - f 0,-	18	11	25
Totaal negatief	<u>62</u>	<u>55</u>	<u>68</u>
Positief			
f 0,- - f 15.000,-	4	4	4
f 15.000,- - f 30.000,-	8	8	9
f 30.000,- - f 60.000,-	8	13	3
f 60.000,- en meer	<u>18</u>	<u>20</u>	<u>16</u>
Totaal positief	<u>38</u>	<u>45</u>	<u>32</u>
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glaadistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	98470	107740	89820
Afschrijving vaste plantopst.	25150	28610	21910
Afschrijving bloembollen	760	190	1290
Totaal van afschrijvingen	124380	136540	113020
Besparingen	330	-1280	1840
Totaal van afschrijvingen en besparingen	124710	135260	114860
Erfenissen en schenkingen	1720	1220	2180
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	-3700	-4530	-2930
Koerswinsten of -verliezen op effecten	5340	1500	8920
Betaalde premie levensver- zekering ed.	-9250	-11120	-7510
Uitkering van levensverzek.	210	430	0
Vergoeding inkomensderving	800	0	1550
Vermogenssubsidies:			
- investeringssubsidie	1710	0	3310
- woningsubsidie	90	0	200
Totaal van vermogenssubs.	1800	-10	3510
Totaal van eigen middelen	121630	122760	120580
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	124600	168010	84070
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	3200	10480	-3590
Totaal op lange termijn	127800	178490	80480
Mutaties in vr.vermogen op korte termijn	11500	5120	17450
Totaal van vreemde middelen	139300	183610	97930
Totaal beschikbare middelen	260930	306370	218510

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Aflossingen op leningen o/g	52930	62360	44140
Bruto investeringen in:			
- grond (in exploitatie)	1210	-1570	3800
- bedrijfsgebouwen	11080	9020	13000
- glasopstanden	48210	85960	12960
- verwarmingsinstallaties	31510	36460	26880
- overige installaties	35070	46780	24130
- machines en werktuigen	10660	10180	11110
- plantopstanden	24390	34390	15050
- bloembollen	500	1800	-720
- boomkwekerij	530	0	1030
- vee	-10	0	-20
- betaling op lopende invest	8420	-8960	24630
- overige inventaris	8230	9680	6930
Bruto-investeringen	179800	223740	138780
Veldinventaris	2260	1060	3370
Materialen	2760	2730	2780
Vooruitbetaalde kosten	-60	-1320	1140
Totaal ov. prod. middelen	4960	2470	7290
Woningen	7200	7570	6860
Deelneme veiling e.d.	2120	2100	2130
Leningen u/g	3960	3770	4150
Overige beleggingen	-650	290	-1530
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedrijf	12630	13730	11610
Voorraad produkt	620	1020	240
Vorderingen	-4090	-5050	-3200
Effecten	21020	24060	18180
Spaarrekeningen	-660	3880	-4900
Kas, lopende rekeningen	-6280	-19840	6370
Totaal van mutaties en liquiditeiten	10610	4070	16690
Totaal bestedingen van middelen	260930	306370	218510
N.B. Onder bruto-investeringen moet worden verstaan: aankopen minus verkopen tegen boekwaarde.			

Bijlage 10 Spreiding van de bruto-investeringen
(aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Investeringsklasse	%	%	%
Negatief	2	1	2
Positief			
f 0,- - f 10.000,-	28	22	34
f 10.000,- - f 20.000,-	12	10	14
f 20.000,- - f 40.000,-	8	10	5
f 40.000,- - f 80.000,-	13	13	13
f 80.000,- - f 150.000,-	6	5	8
f 150.000,- - f 250.000,-	14	19	10
f 250.000,- - f 500.000,-	6	8	5
f 500.000,- en meer	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>9</u>
	100	100	100

Bijlage 11 Balans per 31 december 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glandistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Boekw.slijtende duurz.prod. midd.in % van de nieuwwaarde per begin v.h.boekjaar	36	34	39
Idem per einde boekjaar	37	36	37
Duurz.prod,middelen:			
Grond(in exploitatie)	274880	386010	171120
Bedrijfsgebouwen	66850	65170	68430
Glasopstanden	256100	302830	212480
Verwarmingsinstallaties	131540	134220	129040
Overige installaties	121600	137860	106420
Machines en werktuigen	35160	31900	38200
Plantopstanden	79200	96670	62880
Bloembollen en knollen	17670	19590	15880
Boomkwekerij	590	0	1130
Vee	50	0	100
Bet.op lop.investeringen	15690	1260	29160
Overige inventaris	39260	39230	39300
Totaal	1038590	1214740	874140
Ov.produktiemiddelen			
Veldinventaris	41500	54350	29510
Voorraad materialen	24430	15000	33240
Vooruitbetaalde kosten	2230	1470	2940
Totaal	68160	70820	65690
Liquiditeiten:			
Voorraad produkt	850	1500	240
Vorderingen	22880	28930	17240
Effecten	53440	45100	61230
Spaarrekeningen e.d.	75240	106080	46440
Kas, lopende rekeningen	26290	25100	27410
Totaal	178700	206710	152560
Overige bezittingen			
Woningen	194970	200730	189590
Deelname veiling e.d.	37420	39540	35450
Leningen u/g	9120	10150	8160
Diversen	14640	17140	12290
Totaal	256150	267560	245490
Totaal activa	1541600	1759830	1337880
Passiva			
Vreemd vermogen	684870	742700	630880
Eigen vermogen	856730	1017130	707000
Totaal passiva	1541600	1759830	1337880
Eigen verm.in % v/h totaal vermogen	56	58	53

Bijlage 12 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1989 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Vr.vermogen op lange term.			
Leningen van Rabobanken	444290	481470	409580
Leningen van ov.banken	20290	15730	24550
Leningen van familieleden	36930	37880	36050
Leningen van ov.partic.	1720	2600	900
Kredieten Rabobanken	79230	82460	76210
Kredieten ov.banken	280	570	0
Overig	6380	9110	3830
Totaal	589120	629820	551120
Vr.verm. op korte term.			
Te betalen omzet-en loonbel.	8980	11450	6670
Te betalen kosten	73190	83590	63480
Te betalen investeringen	12170	16820	7840
Overig	1410	1020	1770
Totaal	95750	112880	79760
Totaal vreemd vermogen	684870	742700	630880
Vr.verm. in % v/h totaalverm.	44	42	47
Vermogensvergelijking			
Eigen verm. per 31-12-1988	821110	998020	655950
Corr.o/d balans 31-12-1988	3740	280	6970
Corr.a.g.v.wijziging in de keuzeregeling betr.omzetb.	-300	-610	0
Toe - en uittreding v.firm.	60	1790	-1560
Herw. a.g.v.prijswijziging	34870	31430	38090
Eigen verm. per 1-01-1989	859480	1030910	699450
Mut. eigen verm. in 1989	-2740	-13780	7550
Eigen vermogen per 31 december 1989	856740	1017130	707000

Bijlage 13 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen
(solvabiliteit) per 31 december 1989
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Solvabiliteit	%	%	%
Negatief	8	8	8
Positief			
0 - 10	4	7	-
10 - 20	13	5	20
20 - 30	9	8	10
30 - 40	9	9	9
40 - 50	7	9	5
50 - 60	7	6	8
60 - 70	11	13	10
70 - 80	10	10	10
80 - 90	5	7	3
90 - 100	<u>17</u>	<u>18</u>	<u>17</u>
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totaal- vermogen (ongew. gemidd.)	49	52	47
Standaardfout	3,4	4,9	4,8

Bijlage 14 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1989 (gemid. per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	Overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Kas, lopende rekeningen	26290	25100	27400
Spaarrekeningen e.d.	75240	106080	46440
Effecten	53440	45100	61230
Voorraad produkt en vorderingen	23730	30430	17480
Vorr.materialen e.d.	26660	16470	36170
Veldinventaris	41510	54350	29520
A. Totaal	246870	277530	218240
Te betalen omzet- en loonbelasting	8980	11450	6670
Te betalen kosten	73190	83590	63480
Te betalen investeringen	12170	16820	7840
Overig kort krediet	1410	1020	1770
B. Totaal vr.verm. op korte term.	95750	112880	79760
Saldo (A minus B)	151120	164650	138480
id.in % v/d kosten	21	21	21

Bijlage 15 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen en dergelijke en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:	
		Zuidhollands Glasdistrict	overig Nederland
Aantal bedrijven	100	47	53
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief			
30% en meer van de jaarkosten	3	5	-
30 - 10% van de jaarkosten	13	10	16
10 - 0% van de jaarkosten	<u>20</u>	<u>19</u>	<u>20</u>
Totaal negatief	36	34	36
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	18	14	23
10 - 30% van de jaarkosten	22	16	23
30 - 50% van de jaarkosten	7	6	7
50% en meer van de jaarkosten	<u>17</u>	<u>24</u>	<u>11</u>
Totaal positief	<u>64</u>	<u>66</u>	<u>64</u>
	100	100	100

IN DE REEKS "PERIODIEKE RAPPORTAGE" ZIJN OP DIT GEBIED VERSCHENEN:

- No. 17-88 Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeel onder glas in Nederland over 1988
- No. 16-88 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1988
- No. 15-88 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1988
- No. 23-88 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1988/89
- No. 21-88 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1988
- No. 22-88 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1988 (oogst 1988/89)
- No. 19-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1988 (oogst 1988/89)
- No. 18-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1988
- No. 20-88 Rentabiliteit en financiering van de champignonteel in Nederland over 1988